

การเปรียบเทียบระบบการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย Comparative Missing Person Recording System

พัชริกา พิพิธเบญญา*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบระบบการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและขั้นตอนการบันทึก และการสืบค้นบุคคลสูญหายของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในประเทศไทย ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบรวมศูนย์ข้อมูลบุคคลสูญหายโดยผลการวิจัยพบว่า

1. มีหลายหน่วยงานของรัฐและองค์กรอิสระที่มีบทบาทในการรับแจ้งและติดตามบุคคลสูญหายโดยแต่ละหน่วยงานมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองและมาตรฐานการบันทึกข้อมูลที่แตกต่างกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคของการบันทึกและสืบค้นเพื่อติดตามบุคคลคือการขาดเอกภาพในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดกระบวนการทำงานที่เป็นมาตรฐานที่สามารถอ้างอิงข้อมูลระหว่างกันโดยไม่ต้องทำงานซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการบริหารจัดการ

3. จากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยต่างเห็นด้วยที่รัฐบาลควรที่จะเป็นแกนกลางให้มีระบบการบันทึกและสืบค้นบุคคลสูญหายแห่งชาติ

คำสำคัญ: ระบบการบันทึกข้อมูล, บุคคลสูญหาย

---

*บัณฑิตศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

The Quantitative research on the Comparative Missing Person Recording System has purposed to study on the Missing Person Recording System of main organization who have been actively involving in recording and following up of missing person in Thailand, the issues and challenging faced by those main organization in recording and searching of Missing Person and potential guideline in developing the National Missing Person Recording System

The research shows that

1. There are several governance organizations and also private organizations who have been involved in recording and following up of missing persons. Each of the organization has its own database and different standard of data recording.

2. Key major challenges in recording and searching of missing person were that there has been no data integration or data exchanges among those related organization, no standard practices in which each organization can refer in order to avoiding repeated works and inefficient use of management resources.

3. From the focus group meeting and in depth interview, it was consensus that the Governance should be a leader in setting up National Missing Person Recording System

Keywords: Recording System, Missing Person

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลสูญหายยังคงเป็นปัญหาหลักของนานาประเทศ (Luizet.al, 2009,p.255) รวมถึงประเทศไทย ปัญหาคนหายกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นไม่ว่าจะ เป็นการหายตัวไปโดยสมัครใจ การขาดการติดต่อ การถูกล่อลวงไปค้ามนุษย์ การหายตัวไปด้วยอาการเจ็บป่วย หรือด้วยภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ (พัชรา สิ้นลอยมา และคณะ,2552, หน้า1) ในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลสูญหายในแต่ละวันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 รายโดยอัตราร้อยละ 1 ของบุคคลสูญหาย เป็นการหายสาบสูญอย่างมีพิรุณ (RitterN., 2007,p 1.) จากปัญหาดังกล่าวสำนักงานศาลยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับระบบการบันทึกจัดเก็บฐานข้อมูลการพัฒนากระบวนการรวมศูนย์ข้อมูลของบุคคลสูญหายและศพนิรนามของสหรัฐอเมริกาโดยระบบการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลของบุคคลสูญหาย แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา เรียกว่า Namus ย่อมาจาก National Missing and Unidentified Person System

สำหรับในประเทศไทย ปัญหาบุคคลสูญหายเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา เก็บสถิติข้อมูลคนหาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึง 2552 พบยอดผู้เสียหายรวมทั้งชายหญิงทั้งสิ้น 1,523 คน สามารถติดตามกลับได้ 953 รายคงเหลือที่อยู่ระหว่างการติดตาม 570 รายโดยแนวโน้มของการสูญหายในอนาคตคาดว่าจะมีจำนวนมากขึ้นโดยกลุ่มอายุของผู้สูญหายคาดว่าจะเป็กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกจากนี้จากรายงานประจำปี 2554 ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบว่าจำนวนบุคคลสูญหายที่สถาบันรับแจ้งในระหว่างปี พ.ศ. 2546 ถึง 2554 มีจำนวนรวม 409 ราย เฉลี่ยปีละ 45 ราย โดยมีการพบตัวหรือส่งคืนศพเป็นจำนวนรวม 201 รายเฉลี่ยปีละ 22 รายหรือคิดเป็นอัตราส่งคืน ร้อยละ 48 คงเหลือที่กำลังดำเนินการติดตามอยู่ 208 ราย (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ [สนว.],2555, หน้า 30)

ทั้งนี้การที่จะติดตามและบริหารจัดการปัญหาเกี่ยวกับบุคคลสูญหายได้ดีจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน และความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันอย่างไรก็ดีความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆในประเทศไทยยังขาดความเป็นเอกภาพ ยังไม่มีแนวทางความร่วมมือร่วมกันหรือแผนการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันที่เป็นรูปธรรม

Henderson, M & Henderson, P (1998) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของบุคคลสูญหายต่อชุมชนในประเทศออสเตรเลียโดยการสัมภาษณ์ตัวแทนจากครอบครัวหรือเพื่อนของบุคคลที่ได้มีการแจ้งต่อตำรวจว่าเป็นบุคคลสูญหายในจำนวน 270 ราย ผลการสำรวจปรากฏว่าทุก ๆ บุคคลสูญหายหนึ่งคน จะมีบุคคลเฉลี่ยอย่างน้อย 12 คน (บางกรณีรวมถึงตัวบุคคลสูญหายด้วย) ได้รับผลกระทบร้ายแรงอาจ ทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง ได้แก่ด้านอารมณ์ด้านสุขภาพด้านการทำงานคุณภาพชีวิต อารมณ์ความสัมพันธ์และด้านเศรษฐกิจนอกจากนี้ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการติดตามบุคคลสูญหายรวมถึงค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือรักษาสุขภาพและการจ้างงานคิดเป็นเงินเฉลี่ยต่อรายประมาณ 1,851 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย สำหรับบุคคลสูญหายที่ได้แจ้งต่อหน่วยงานที่ไม่ใช่ตำรวจและประมาณ 2,360 เหรียญดอลลาร์ออสเตรเลีย สำหรับรายที่ได้แจ้งต่อตำรวจโดยที่ยังมิได้คำนึงผลกระทบในระยะยาวที่มีต่อครอบครัวและเพื่อนของบุคคลสูญหายนอกจากนี้ผลกระทบบางอย่างไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ อาทิ ผลกระทบจากความเจ็บปวดทางอารมณ์หรือความสัมพันธ์เช่น สูญเสียคู่รัก

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบและขั้นตอนการบันทึก และการสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานจากหน่วยงานหลักในประเทศไทย เพื่อช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาระบบรวมศูนย์ข้อมูลบุคคลสูญหาย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระบบและขั้นตอนการบันทึก และการสืบค้นบุคคลสูญหาย ของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบรวมศูนย์ข้อมูลบุคคลสูญหาย

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องเช่นรายงานและคู่มือการติดตามและป้องกันเด็กสูญหายข่าวทางหนังสือพิมพ์บทความที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของราชการและเอกชนบทความทางวิชาการของต่างประเทศ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยผลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานหลักที่รับแจ้งและติดตามบุคคลสูญหายได้แก่

3.1 ศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3.2 สำนักตรวจพิสูจน์บุคคลสูญหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

3.3 ศูนย์ช่วยเหลือสังคม (ศูนย์ประชาบดี) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3.4 ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ (มูลนิธิกระจกเงา)

กลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนของหน่วยงานที่จะเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group) ต้องอยู่ในระดับบริหารอย่างน้อย 1 ท่าน และระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างน้อย 1 ท่าน

4. ผลการวิจัย

4.1 ระบบและขั้นตอนการบันทึก และการสืบค้นบุคคลสูญหายของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในประเทศไทย

4.1.1 หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการรับแจ้ง บันทึกและติดตามบุคคลสูญหาย

ตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2553) ได้ระบุชัดเจนว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยตรง ในการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน่วยงานอื่นถ้ามีจะเป็นหน่วยงานสนับสนุนโดยปัจจุบันหน่วยงานของรัฐและองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ในการรับแจ้งและติดตามบุคคลสูญหายมีอย่างน้อยสี่แห่งหลัก ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักตรวจพิสูจน์บุคคลสูญหายภายใต้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม, ศูนย์ประชาบดี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ (มูลนิธิกระจกเงา) โดยทุกหน่วยงานหลักดังกล่าวได้กำหนดว่าก่อนการรับแจ้งและบันทึกใน

สารบบคนหาย ญาติหรือผู้มีอำนาจของผู้เสียหายจะต้องดำเนินการแจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเสมอ และปัจจุบันยังไม่มีแผนการทำงานที่ประสานกันหรือแผนการบูรณาการร่วมที่ชัดเจน

อย่างไรก็ดีเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2558 สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหายและพิสูจน์ศพนิรนาม พ.ศ. 2558 โดยให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม เรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม”

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ข้อ 14 กำหนดว่าเมื่อหน่วยงานของรัฐใด ๆ ได้รับแจ้งว่ามีคนสูญหาย ให้แจ้งข้อมูลดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนามทราบโดยเร็ว และในกรณีที่มีการแจ้งต่อสำนักงาน ให้สำนักงานรีบจัดเก็บข้อมูลและจัดส่งตัวผู้แจ้งพร้อมข้อมูลดังกล่าวไปยังสถานีตำรวจใกล้เคียงทันที เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และหากสำนักงานพบตัวคนหายก่อนก็ให้แจ้งการพบตัวคนหายต่อหน่วยงานของรัฐที่ได้รับแจ้งคนหายนั้น

4.1.2 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องรับแจ้งและการสืบค้นบุคคลสูญหาย

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าหน่วยงานหลัก โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐ อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และศูนย์ประชาบดี มีการอ้างอิงระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 14 บทที่ 3 เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน ซึ่งวิธีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนหายพลัดหลง มีแนวปฏิบัติหลักกำหนดไว้ใน ข้อ 405 ว่า เมื่อมีผู้มาแจ้งความเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรีบดำเนินการรับแจ้งและลงรายงานประจำวันหรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐานแล้วจัดการรอกข้อความลงในรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย ตามแบบ วท.12/1-ต.326 ท้ายระเบียบนี้พร้อมกับให้ซักถามสาเหตุแห่งการสูญหายจากผู้แจ้งให้ได้ความละเอียดชัดเจนตามระเบียบ

4.1.3 สรุประบบและขั้นตอนการบันทึกและการสืบค้นบุคคลสูญหายของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในประเทศไทย

จากการเข้าระบบฐานข้อมูลและสัมภาษณ์ตัวแทนของหน่วยงานหลัก สามารถสรุประบบและขั้นตอนการบันทึกหน่วยงานมีฐานข้อมูลและวัตถุประสงค์ที่คล้ายและแตกต่างกัน ดังตารางสรุปต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบระบบและขั้นตอนการบันทึกและการสืบค้นบุคคลสูญหายของหน่วยงานหลักในประเทศไทย

	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักตรวจพิสูจน์บุคคลสูญหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	ศูนย์ประชาบดี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์
หน่วยงานภายในที่ทำหน้าที่รับแจ้งหรือรับเรื่องร้องทุกข์	สถานีตำรวจทุกแห่ง หรือแจ้งได้ทีเบอร์ 1599	กลุ่มพิสูจน์บุคคล สูญหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือสำนักยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ	ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือหมายเลข 1300	ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์มูลนิธิกระจกเงา
ชื่อระบบการสืบค้นบุคคลสูญหาย	กองทะเบียนประวัติอาชญากร	กลุ่มพิสูจน์บุคคลสูญหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์มูลนิธิกระจกเงา

	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักตรวจพิสูจน์บุคคลสูญหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	ศูนย์ประชาชนบริการตรวจพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์
ชื่อเว็บไซต์ระบบการสืบค้นบุคคลสูญหาย	http://www.criminal.policethailand.go.th/documents_all.php?doc_type_code=LSP&page=1&start=0	http://www.mpic.go.th/main/index.php	http://www.osccthailand.go.th/Front/	http://web.backtohome.org/index.php?width=1366&height=768
วัตถุประสงค์ของระบบการสืบค้นบุคคลสูญหาย	1. บริการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวที่มีญาติหายสาบสูญ 2. เผยแพร่และประสานงานกับองค์กรต่างๆเมื่อมีกรณีบุคคลสูญหายโดยเฉพาะบุคคลที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์	1.รับเรื่องราวร้องทุกข์บุคคลสูญหาย 2. รวบรวมและทำฐานข้อมูลบุคคลสูญหาย 3.ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในการรับแจ้งและการติดตามบุคคลสูญหายเช่น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกรมสอบสวนคดีพิเศษสำนักงานยุติธรรมจังหวัด	1. บริการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวที่มีญาติหายสาบสูญ 2. เผยแพร่และประสานงานกับองค์กรต่างๆเมื่อมีกรณีบุคคลสูญหายโดยเฉพาะบุคคลที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์	1.ให้คำปรึกษากรณีการหายตัวออกจากบ้านของคนในสังคม 2.เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลคนหาย 3. ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการติดตามคนหายตั้งแต่กระบวนการขึ้นพนักงานสอบสวนและกระบวนการสืบสวนเพื่อติดตามตัวคนหาย
ขั้นตอนของระบบการสืบค้นบุคคลสูญหาย	1.เข้าไปที่เว็บไซต์: http://www.criminal.policethailand.go.th/documents_all.php?doc_type_code=LSP&page=1&start=0 2./เลือกคนหายและศพนิยาม(ด้านบนขวา) ประกาศคนหายพลัดหลง 3. เลือกคำว่า“ประกาศ”ของแต่ละบุคคลข้อมูลบุคคลสูญหาย	1. เข้าไปที่เว็บไซต์: http://www.mpic.go.th/main/index.php 2. เลือกข้อมูลบริการ (ด้านบนขวาสุด) /ประกาศหาญาติบุคคลสูญหาย 3. เลือกบุคคลสูญหาย/ ข้อมูลบุคคลสูญหาย (ข้อมูลเบื้องต้น) คลิกดูข้อมูล 4. เลือกดูข้อมูลรายละเอียดข้อมูลบุคคลสูญหาย	1. เข้าไปที่เว็บไซต์: http://www.osccthailand.go.th/Front/ 2. เลือกแจ้งขอความช่วยเหลือ (ด้านขวามือ) สมัครสมาชิก (ลงทะเบียน) 3. รอทงศูนย์ตอบกลับเพื่อยืนยันการสมัครแล้วกรอกรายละเอียดบุคคลสูญหาย 4. ทงศูนย์จะทำการบันทึกและตอบกลับอีกครั้ง	1. เข้าไปที่เว็บไซต์: http://web.backtohome.org/index.php?width=1366&height=768 2. เลือกเมนูฐานข้อมูลคนหาย/ดูประกาศคนหาย/ดูทั้งหมด (หรือจะเลือกเช่นเด็กหายอัลไซเมอร์) 3. เลือกที่รูป/ข้อมูลบุคคลสูญหาย

ที่มา: การประชุมกลุ่มย่อยเมื่อวันที่ 30 เมษายน และ 8 กรกฎาคม 2558

4.2 ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย ในสาระสำคัญดังนี้

การบันทึกข้อมูลในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานเช่น กองทะเบียนประวัติอาชญากร, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมูลนิธิกระจกเงา ต่างบันทึกข้อมูลของตนเองโดยไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูล ทำให้ข้อมูลกระจัดกระจายอยู่หลายหน่วยงาน ประชาชนไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ได้โดยง่ายข้อมูลบางส่วนไม่มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ฐานข้อมูลขาดความถูกต้องจึงจำเป็นต้องมีระบบที่เป็นศูนย์กลางและการการปรับปรุงข้อมูลควรมีผู้รับผิดชอบหลักที่จะรับผิดชอบการทำฐานข้อมูลบุคคลสูญหาย ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ตรงกันและน่าเชื่อถือกรณีการประกาศตามหาบุคคลสูญหาย ควรคำนึงถึงหลักจริยธรรมและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำเสนอ เพื่อลดผลกระทบที่อาจมีต่อผู้สูญหายที่ต่อมาพบตัวและส่งคืนสู่ครอบครัว

4.3 แนวทางในการพัฒนาระบบรวมศูนย์ข้อมูลบุคคลสูญหาย

จากการศึกษาระบบการบันทึกและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายของแต่ละหน่วยงานและจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย ต่างเห็นด้วยที่รัฐบาลควรที่จะเป็นแม่ข่ายให้มีระบบการบันทึกและสืบค้นบุคคลสูญหายแห่งชาติ ที่เป็นศูนย์รวมของข้อมูลบุคคลสูญหาย รายงานการติดตามผลตลอดจนรายงานผลการส่งคืนบุคคลสูญหายคืนแก่ครอบครัว

แนวทางและข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหลัก สำหรับแนวทางการพัฒนาระบบรวมศูนย์ข้อมูลบุคคลสูญหาย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

4.3.1 ด้านฐานข้อมูล

1) ควร มีระบบฐานข้อมูลที่เป็นศูนย์กลางที่หน่วยงานอื่น ๆ สามารถใช้งานร่วมกันได้ และถ้ามีการปรับปรุงข้อมูล ควรปรับปรุงพร้อมกันทุกหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ตรงกัน มีการแยกกลุ่มของผู้ใช้ข้อมูลคือ ผู้ใช้ข้อมูลที่เป็นประชาชน, เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกำหนดสิทธิในการเข้าถึงตามระดับชั้นความลับของข้อมูล และความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

2) ควร มีการปรับหน้าเว็บไซต์ให้มีความน่าสนใจเช่น มีตัวหนังสือวิ่งชื่อเรียกและจดจำง่าย มีเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้

3) ในฐานข้อมูลซึ่งมีข้อมูลที่สำคัญของคนหาย ควร มีการป้องกันอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในการนำเอาข้อมูลไปแอบอ้างโดยมีการหมายเหตุ ถ้าใครนำข้อมูลไปแอบอ้างโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ถ้ามีการลงทะเบียนประจำตัวบัตรประชาชนในฐานข้อมูลให้ลงเหมือนบัตรเอทีเอ็มของธนาคารคือ ให้เผยแพร่บางส่วนเช่น 5560xxxxxxx หรือควรจำกัดสิทธิเฉพาะเจ้าพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจเข้าถึงข้อมูล

4) ควร มีโปรแกรมที่สามารถแจ้งเตือนข้อมูลคนหายทันทีเมื่อมีการแจ้งความที่สถานีตำรวจโดยเมื่อเจ้าหน้าที่จัดบันทึกข้อมูลที่รับจากญาติที่แจ้งความแล้วข้อมูลดังกล่าวสามารถส่งเตือนไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมและศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 หรือสถานีตำรวจทุกสถานี เพื่อกระจายข้อมูลในการติดตามให้รวดเร็ว

5) ควร มีระบบการคัดกรองเรื่องการรับแจ้งหรือบันทึกข้อมูลซ้ำ เช่น พ่อแม่มาแจ้งหายแล้วมีญาติพี่น้องมาแจ้งซ้ำ เพราะจะทำให้ข้อมูลซ้ำ และรายงานสถิติคลาดเคลื่อน

4.3.2 ด้านการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล และประมวลผล

1) ในส่วนการบันทึกข้อมูล ควรร่วมกันกำหนดแบบมาตรฐานให้มีข้อมูลครบถ้วนตามความสำคัญและจำเป็นของผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่

2) การนำเสนอข้อมูลเพื่อการรายงานทางสถิติ รวมถึงการรายงานผลการติดตามควรกำหนดให้เป็นรูปธรรม และมีการนำไปใช้อย่างจริงจังโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3) เนื่องจากข้อมูลที่บันทึกมีระดับชั้นความลับที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลในทางการสืบสวน สอบสวนและติดตาม ดังนั้นการพิจารณาสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล จึงควรได้รับการพิจารณาอย่างระมัดระวังและรอบคอบ

4.3.3 ด้านศูนย์รับแจ้งคนหาย

- 1) ควรมีศูนย์รับแจ้งคนหายโดยตรง เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางรับแจ้งคนหายโดยเฉพาะ เพื่อสะดวกต่อประชาชนที่จะมาติดต่องานภายในศูนย์คนหายจะต้องมีเทคโนโลยีที่สามารถช่วยให้การทำงานสะดวกขึ้นมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดช่องทางให้สื่อได้เข้าถึงข้อมูลเบื้องต้นของคนหายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้
- 2) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ อันได้แก่สื่อวิทยุโทรทัศน์หนังสือพิมพ์แผ่นพับ ใปลิเวเว็บไซต์และช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ทั้งกรณีการแจ้งคนหาย การแจ้งเบาะแส
- 3) เพิ่มระบบการให้บริการประชาชนเพิ่มช่องค้นหาข้อมูลบุคคลสูญหายในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เช่น facebook และ Line เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

5.1.1 เพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ หน่วยงานรัฐควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน คู่มือการใช้งานระบบฐานข้อมูล และการจัดการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรมีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตามระเบียบ หรือคู่มือการปฏิบัติงาน และระบบการประเมิน และติดตามผลตามระดับความเสี่ยงหรือความสำคัญของงานแต่ละส่วน

5.1.2 ควรมีแผนการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องให้เท่าทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งเสริมให้มีโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์การด้านกรติดตามและสืบค้นบุคคลสูญหายกับประเทศที่พัฒนาเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์มาพัฒนาการปฏิบัติงานและหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.1.3 ผู้วิจัยเห็นว่าการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบอำนาจ หน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็น ทั้งในระดับนโยบาย ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน โดยควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกหน่วยมีความเป็นเอกภาพ และลดความสับสนของประชาชน

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 เนื่องจากปัญหาบุคคลสูญหายเป็นไปปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้น จึงควรทำการศึกษาระบบมาตรฐานในการปฏิบัติงานในการติดตามคนหายของตำรวจสากล (Interpol Standard) ในประเทศที่มีการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

5.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลสูญหายและศพนิรนาม เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงและบางกรณีช่วยให้การติดตามสังคนหายที่เสียชีวิตให้แก่ญาติ หากมีการบันทึกข้อมูลศพนิรนามที่เป็นระบบ จึงเห็นควรศึกษาเปรียบเทียบขั้นตอนการบันทึกและการสืบค้นศพนิรนามพร้อมศึกษาปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบรวมศูนย์ข้อมูลศพนิรนามของประเทศไทย

6. รายการอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556).**ฐานข้อมูลคนหาย**.สืบค้นเมื่อมีนาคม 17,2556 จาก<http://61.19.238.226/missing/>.
- กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค 7 และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (ม.ป.ป.)**งานรวบรวมข้อมูลการลักพาคนและคนหายที่จะต้องสืบสวนค้นหา**.
- พัชรา สีนลอยมา, โสรัตน์ กลับลีลา, วรวัช วิชชวาณิชย์ และชัชชนันท์ ลีระเติมพงษ์.(2552).**คู่มือการสืบสวนติดตามคนหาย**.นครปฐม:โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ติดตามคนหายและระบบพิสูจน์ศพนิรนามพ.ศ.2558.(2558,เมษายน 29).**ราชกิจจานุเบกษา**เล่ม 132ตอนพิเศษ 98(ง)
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. **คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 476/2554 เรื่องจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม**.ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2554.
- **คำสั่งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม ที่ 1/2554**. ลงวันที่ 15 กันยายน 2554
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2553).**เอกสารสรุปสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี**. ฉบับตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคมถึงวันที่ 28 กันยายน 2553.
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม .ค้นหาข้อมูลบุคคลสูญหาย.(ม.ป.ป.)รายงานประจำปี 2554
- Henderson, M & Henderson, P (1998).**Missing People: issues for the Australian Community**.Commonwealth of Australia, Canberra.
- Hickman, M.J., K.A. Hughes, K.J. Strom, and J.D. Ropero-Miller, Medical Examiners and Coroners' Offices. (2004), **Washington, DC: U.S. Department of Justice**. Bureau of Justice Statistics, June 2007, retrieved on 3 March 2013 from <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/pdf/meco04.pdf>.
- LuizAntonio, F., Wilkon, V.,Dalmo, A., Geraldo, M. Lede, F.&Benisio, F.(2009). **Missing and unidentified persons database**. Forensic Science International: Genetics Supplement Series 2(2009), pp 255-257
- Ritter, N. (2007). **Missing persons and unidentified remains: The nation's silent mass disaster**.*NIJ Journal*, 256, 2-7. January 2007, retrieved on 3 March 2013 from <http://www.nij.gov/journals/256/missing-persons.html> .
- U.S. Department of Justice, Office of Justice Programme.**NamUs National Missing and Unidentified Person System**.retrieved on 3 March 2013 from <http://www.namus.gov/>